

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, iserate in reklamacije.

Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije se poštnine proste.

Čekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.683. Telefon laterurb. št. 113.

14. številka.

MARIBOR, dne 8. aprila 1926.

60. letnik.

Po sprejetju državnega proračuna.

Državni proračun za leto 1926-27 je bil na seji narodne skupščine 30. marca z veliko večino glasov sprejet. Ta proračun je najvišji od vseh, ki jih je odobrila parlament naše države. Od 7 milijard dinarjev l. 1922 smo l. 1924 porasli na 10 milijard, tekom 2 let smo se zopet dvignili za 3 milijarde, tako da sedanji proračun znaša 13 milijard.

Ta svota je visoka, previsoka za našo državo, ki je država poljedelcev. V naši državi ni dovolj velike industrije in velike trgovine, ki v drugih državah prispevata velike, ako ne največje deleže za državno blagajno. Pri nas leži glavni del prispevkov za državo na kmetu, na obrtniku in delavcu. Ti krogi pa so konservativni v produkciji (v proizvajanju), katere ne morejo v taki meri povišati, da bi mogli konkurirati vzporedno z letno rastočimi davki in dajatvami.

Posledica tega je nazadovanje kmetijskega stanu v naši državi. Od leta do leta, da od meseca do meseca, se opaža to nazadovanje in propadanje. Država ne stori ničesar, da bi to propadanje zaustavila. Vsa narodno-gospodarska in finančna modrost naše vlade je izčrpana v tem, da se brezobzirno nalagajo in z vsjo strogoštvom iztirjavajo davki. Zato pa vlada nima ni čuta ni razumevanja, da bi davčno sposobnost ljudstva ohranila in ojačila s tem, da bi gospodarsko okreplila poedine panoge narodnega gospodarstva: poljedelstvo, obrt in trgovino.

V tem oziru je Pašič-Radičeva vlada povsem allčna prejšnji Pašič-Pribičevićevi vladi. Državni proračun dokazuje, da med njima ni nobene razlike. Radič je v svoji širokoustni zgovornosti in v svojem lažnjivem demagoštvu radikalno-radičevsko vlado okrstil za seljačko, za kmetško vlado. Ravno državni proračun pa dokazuje, da je to laž in grdo goljufanje kmetijskega ljudstva. Ta proračun nalaga kmetškemu ljudstvu toliko bremen, kakor nobeni izmed njegovih prednikov, v zameno mu pa daje veliko manj olajšav in dobrot, nego vsi drugi pred njim. Velik upliv Radičeve seljačke stranke na gospodarsko in finančno politiko vlade dokazuje, da navedemo samo ta slučaj, že samo dejstvo, da ta vlada ni hotela več dovoliti kmetom tistih olajšav, ki so jih prejnjše dovolile pri uvozu umetnih gnojil, galice in drugih kmetijskih potrebščin. Pašič-Radičeva vlada, ki jo tako vneto podpira nekdanji slovenski samostojni kmetijec, sedanji hrvatski seljak Pucelj, ni hotela dovoliti vinogradnikom carine prostega uvoza modre galice, za kojoj bodo vinogradniki morali plačevati 1.32 din. pri 1 kg galice. Vinogradniki, ki ne morejo prodati vinskega pridelka, pač pa morajo plačevati nedosegljive davke, bodo Pašič-Radič-Puceljevi vladi prav hvaležni za velikodušni dar v obliki povečane carine pri uvozu modre galice.

Ni boljšega dokaza za popolno nesposobnost Ra-

dičeve politike, nego je državni proračun. Podlaga tega proračuna in njegove sestave je: čim manj bremen in čim več dobrot za Srbijo in srbske kraje, čim več bremen in čim manj dobrot pa za prečanske kraje, za Hrvatsko in Slovenijo. Zakaj pa je potem Radič s svojimi ministri v vladi? Zakaj so Radičevi poslanci glasovali za proračun? Samosrbska vlada tudi ne bi mogla sestaviti slabšega in krivičnejšega proračuna.

Po sprejetju državnega proračuna je Radič s svojimi 4 hrvatskimi ministri izjavil voljo in grožnjo, da izstopi iz Pašičeve vlade. Bilo je to 31. marca, torej takoj prvi dan po sprejetju državnega proračuna. Radi česa je Radič to storil? Mar ga je začela peči vest zavoljo previsokega, za Hrvate in Slovence krivičnega proračuna? Kdor bi tako sodil, ta Radiča ne pozna. Radič se je zadnjega marca nenadoma pojavil v ulogi političnega rokoborca, ki bi rad Pašiča politično spravil na tla. Seveda je to uprizoril nerodno in nespretno, kolikor le mogoče. Kot pretvezo je izbral sklep večine poslancev, da se narodna skupščina odloži do 5. maja. Dan prej so hrvatski poslanci glasovali proti zahtevi opozicije v parlamentu, da se delo v narodni skupščini nadaljuje že 8. aprila. Ako bi bili hrvatski poslanci glasovali z opozicijo, bi ta predlog bil sprejet. Ko je Pašič uvidel, da Radič s svojo zahtevo, naj se narodna skupščina skliče za dan 8. aprila, igra hinavsko ulogo ter da ima namen, da bi ga vrgel iz sedla, je začel s svojimi političnimi protipotezami, v kojih je vsled dolezoletnega izkustva velik mojster. Takšna je torej Radičeva politika pred in po sprejetju državnega proračuna.

Za razorožitev.

Po končani svetovni vojni so mirovne pogodbe, sklenjene med poedinimi državami, utrdile nov red, ki bi naj vladal med posameznimi državami in narodi. To bi naj bil novi red miru in pokoja. Pretekla so že leta, odkar so bile mirovne pogodbe sklenjene, in vendar še ni stanje miru v Evropi in na svetu tako utrjeno, da bi se ne bilo bati kakšne nove vojne ali vsaj kakšnega vojnega spopada med državami. V Afriki in Aziji bonji grom še sedaj ni utihnil. V severni Afriki se vojna med Abd el Krimom ter med Francozi in Španci ni končala, marveč se bo to spomlad nadaljevala. V Mali Aziji še tudi niso prišli do pomirjenja spopadi med mohamedanskimi ustaši in Francozi. Ali naj ostane Evropa v strahu, da ji preti ista usoda?

Da bi ta strašna usoda bila odvzeta od Evrope, je glavni cilj in poglobitni trud največje in najširše mednarodne organizacije, Zveze narodov. Na polju pomirjenja narodov si je ta Zveza stekla veliko zaslug. Dve sredstvi sta, ki jih Zveza narodov v svrhu pomirjenja in utrditve miru priporoča, in te sredstvi se imenujeta: 1. raziščišče in prijateljske pogodbe med posameznimi državami, in 2. razorožitev držav.

Kar se tiče poslednjega vprašanja, je o njem razpravljali naš poslanec dr. Hohnjec na seji narodne skupščine 25. marca v svojem govoru o zunanji politiki naše države. Med drugim je o razoroženju v imenu naše stranke izjavil sledeče:

»Težnja za razoroženjem ni samo lepa gesta (kretnja) miroljubja, marveč nujni postulat (zahteva) gospodarske in finančne sanacije (ozdravitve) evropskih držav. Iz tega razloga je Anglija tekom štirih let svoj obrambni budget znižala od 190 milijonov funtov na 118 milijonov, od kojih pride 50 milijonov na brodogradnjo, 45 milijonov na armado in 16 milijonov na zračno brodogradnjo. Zato je Anglija poleg Amerike glavni glasnik razorožitve. Njej se pridružujejo skandinavske dežele in druge manjše države. Danska in Holandija sta svojo vojaško silo razpustili. V Belgiji je bil meseca februarja t. l. sprejet zakon, ki določa razpust cenih vojaških formacij (tvorb) ter za ostale formacije reducira vojaško službo na 10 mesecev. Poljska, ki ima vsled svojega geografskega položaja jako koščljivo situacijo, namerava stalno vojsko reducirati od 280.000 na 200.000 mož, ter je s to redukcijo že začela, četudi za to ni zakonske določbe, hkrati pa namerava skrajšati dobo vojaške službe. V Franciji je sedaj vojni minister Painleve predložil načrt zakona, po katerem bi se reduciral rok vojaške službe na 12 mesecev.

Ali naša država ne bo sledila tem zgledom? Ali bomo čakali, da se prej zrušimo pod težo militarnih bremen, predno pristanemo na redukcijo (znižanje) militarizma na ono minimalno (najmanjšo) mero, ki je za varnost države po sedanjih evropskih pojmi potrebna? Naša stranka more z zadovoljstvom konstatirati, da je v tem vprašanju vedno zavzemala stališče, ki je v skladu z razvojem evropske civilizacije in njenih zahtev po svetovni vojni.

Mi smo predložili in zahtevali, da se naj v vojaškem zakonu naše države določi šestmesečni rok vojaške službe. Takrat s svojim predlogom nismo reusirali (zmagali). Mislim, da ni več daleč čas, ko bodo gospodarske in finančne prilike v naši državi pri silile kompetentne činitelje, da se pridružijo našemu predlogu in naši trajni zahtevi. Pripomniti je tudi treba, da bodoča vojna, ako bo človeštvo še tako nesrečno, da jo bo moralo trpeti, ne bo vojna pušk, bajonetov in topov, marveč vojna strupenih plinov, kemikalij in aeroplanov. Vojskovodja bodočnosti bo, kakor danes napovedujejo vojni eksperti (izvedenci), svoj operacijski cilj iskal ne samo v sovražni vojski, marveč pred vsem v sovražnem gospodarstvu, ki ga bode skušal z brezobzirno plinsko vojno uničiti.

Vprašanje razorožitve je stavljeno na dnevni red razprav, ki se vodijo med državami v Evropi in na svetu. Čim prej in čim popolnejše se to vprašanje reši, tem boljše za države, med njimi za našo državo.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški pisatelj E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

29

Ali ni tož že nekoč hodil —?

Da, tamle pod širokim džunglinim orjakom, tam je počival in Arnot poleg njega —. Tistikrat, ko sta potovala k belim ljudem.

Cisto dobro se je vsega spominjal, še to je vedel, kaj sta govorila —.

Sedaj seve ni bilo težko uganiti, kje leži koča. Tamle na levi je bil sever, naselbina očeta Konstantina, mnogo, mnogo dni daleč, tu doli na desni pa je bil jug, očeta koča, morebiti par dni hoda, če se je prav spominjal.

In tja bo potoval. Koj jutri ob prvem svitu. Peš se ve. Nagleje pojde in hrano si bo lahko sproti iskal.

Trenutno pa je bilo treba misliti na večerjo in na počitek.

Poskočil je, se prijel za vejo in šinil po drevju. Kmalu je našel potočič hladne vode in ob njej nekaj drevja z divjimi sadeži.

Napil se je, povečerjal sadeže, si izbral široko rogovilo v drevju in kmalu sladko zaspal.

Drugo jutro ob zori je bil že na potu. Potoval je ob obali, iz potokov je pil in hranil se je s sadjem. Orožja ni imel, zato si tudi mesa ni mogel dobiti.

Naglo je potoval, hrepenenje »po domu« ga je gnalo. Bolj in bolj mu je bila džungla znana.

In epokdne tretjega dne se je razgrnila pred njim travnata obal, naredko poraščena z drevjem, za njo pragozd in na obali — o, tam je stala koča očeta!

V silnih sunkih je hitel Trzan proti svojemu domu. Sedaj je bil na robu trate, spustil se je na zemljo. Spet je stal na domačih tleh. Trzan se je vrnil v svojo domovino —.

In da bi ves svet zvedel, da je prišel domov Trzan, gospodar džungle, je dvignil mlado glavo in zagnal v strmeči pragozd divji, izzivalni bojni krik Kršakovega rodu.

Ptice so plaho zaplahutale, gozd je umolknil, le jek je odmeval po divji tihoti. Nato pa se je nekje v gozdu grozeče oglasil odgovor, — Numa, lev, je zagrmel v globokem glasu in izzivajoče. In daleč daleč nekje v džungli je zarjovel in klical na boj strašni gorila.

Trzan je stopil h koči.

Nihče se ni dotaknil vrat, odkar sta jih pred mnogimi meseci z Arnotom zaprla.

Odprl jih je.

Tudi v sobi se ni nič izpremenilo. Tamle je stala miza, ki je pri njej prebil toliko prelepih mladostnih dni, tamle je bilo travnato ležišče, police so visele na steni in tamle je stala — zibelka, njegova zibelka!

Oče mu jo je napravil, lastnoročno. Preprosta je bila, izko preprosta! Pa Trzanove oči so v nežni lju-

bezni počivale na skromni otroški posteljici. Stopil je k njej, jo pogladil po hrapavih deskah in mislil na mater in očeta, ki ju nikdar ni videl —. Tu sta živela svoje zadnje dni, delala zanj, tudi umrla —.

In tukaj, blizu koče, je bil tudi njun grob.

Da! Saj se je še čisto dobro spominjal, kako so tistikrat Porterjevi ljudje kostenjake pokopavali. Čepel je na bližnjem drevesu in radovedno opazoval počenjanje belokožcev. Tudi za kraj je še natančno vedel.

Njegov prvi obisk pri koči naj bo posvečen spominu starišev —.

Stopil je ven na trato. Da, tamle je bil grob —!

In tam je Trzan pokleknil, poročil grob nepoznanih starišev s solzami gorke ljubezni in hvaležnosti in tukaj v bližini starišev je sklenil da ostane, zvest, samotni čuvar, kakor sta zvesto čuvala v tej zavesti oče in mati nad prvimi dnevi njegovega življenja —.

In ko je zadostil blagemu spominu svojih ranjkah, so se mu oglasile različne telesne potrebe. Zejen je bil in lačen.

Zejo si je kmalu ugasnil pri potoku, ki se je stekal v zaliv. Pa kje bo dobil mesa? Kajti mesa si je želel.

Orožja ni imel. Z Arnotom sta vzela vse orožje seboj, tudi lok in tulj s puščicami in nož. Le ena njegovih starih vrvi je visela na klinu. Obrabljena je bila in raztrgana. Davno jo je že odložil in zamenjal z novo.

Da bi imel vsaj nož!